

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentariorvm, Ac Disputationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

4 V. fuerit perfectus comprehensor in illo instanti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

creaturæ in primo instanti creationis potest moueri ad bonum merendo, non autem ad malum peccando, si tamen natura sit integra.

Ad secundum dicendum, quod illud, quod homo habet in principio suæ creationis secundum communem naturam carnis, est homini naturale: nihil tamen prohibet, quod aliqua creatura in principio suæ creationis aliquod beneficium gratiæ à Deo consequatur. Et hoc modo anima Christi in principio suæ creationis consecuta est gratiam, qua posset mereri: & ea ratione gratia illa, secundum quam similitudinem dicitur fuisse illi homini naturalis: ut patet per Augustinum in Enchirid.

Ad tertium dicendum, quod nihil prohibet idem esse alicuius ex diuinitatis causis. Et secundum hoc Christus gloriam immortalitatis, quam meruit in primo instanti suæ conceptionis, potuit etiam posterioribus actibus, & passionibus mereri, non ut esset sibi magis debita, sed ut sibi ex pluribus causis deberetur.

tiam sibi pro illo instanti debitam. Sed neque hoc mihi satisfacet. Tum quia est inusitata illa significatio vocis. Tum etiam, quia nunquam D. Thom. poneret sub conditione, quod existimabat nulla ratione posse de esse. Vnde suspicor illam vocem vel casu excidisse, vel fortasse aliunde v.g. ex marginali notatione alicuius, aliorum errore in textum irrepsisse. Cuius indicium esse potest, quod cum pluribus alijs locis idem argumentum cum eadem solutione pertractauerit, simpliciter, & absque vlla limitatione vbiq; responderit, ut videre licet. 1. p. q. 63. a. 5. ad 3. & in 3. d. 18. q. vnica, art. 3. ad 4. & q. 29. de veritate, ar. 8. ad 2.

Vltimo cauenda est notatiuncula Caiet. quod Sacramenta non conferant gratiam eis, qui absque actuali attentione, & deuotione illa suscipiunt. Est enim hæc falsâ doctrina, ut suo loco latius dicemus.

ARTICVLVS IV.

Verum Christus fuerit perfectus comprehensor in primo instanti suæ conceptionis.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod Christus si non fuerit perfectus comprehensor in primo instanti suæ conceptionis. Meritum enim præcedit præmium, sicut & culpa peccatum. Sed Christus in primo instanti suæ conceptionis meruit, sicut dictum est. Cum ergo status comprehensor sit principale præmium, videtur quod Christus in primo instanti suæ conceptionis non fuerit comprehensor.

2. Præterea, Dominus dicit Luc. vltim. Hac oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam. Sed gloria pertinet ad statum comprehensoris: Ergo Christus non fuit in statu comprehensoris in primo instanti suæ conceptionis, quando ad huc nullam sustinuerat passionem.

3. Præterea, illud quod non conuenit nec homini nec Angelo, videtur esse proprium Deo, & ita non conuenit Christo secundum quod homo. Sed semper esse beatum, non conuenit nec homini nec Angelo: si enim fuissent conditi beati, postmodum non peccassent. Ergo Christus secundum quod homo, non fuit beatus in primo instanti suæ conceptionis.

Sed contra est, quod dicitur in Psalm. 64. Beatus quem elegisti & assumpsisti, quod secundum Glossam refertur ad humanam naturam Christi, qua assumpta est à Verbo Dei in unitatem personæ. Sed in primo instanti conceptionis fuit assumpta humana natura à Verbo Dei in unitatem personæ. Ergo in primo instanti suæ conceptionis Christus, secundum quod homo, fuit beatus, quod est esse comprehensorem.

Respondeo dicendum, quod (sicut ex dictis patet) non fuit conueniens, ut Christus in sua conceptione acciperet gratiam habitualement tantum absque actu: accepit enim gratiam non ad mensuram, ut supra habitum est. Gratia autem viatoris cum sit deficiens à gratia comprehensoris, habet mensuram in norem respectu gratiæ comprehensoris. Vnde manifestum est quod Christus in primo instanti suæ conceptionis, accepit non solum tantam gratiam, quantum comprehensores habent, sed etiam omnibus comprehensoribus maiorem. Et quia gratia illa non fuit sine actu, consequens est quod actu fuerit comprehensor, videndo Deum per essentiam clarius cæteris creaturis.

Ad primum ergo dicendum, quod (sicut supra dictum est) Christus non meruit gloriam animæ, secundum quam dicitur comprehensor, sed gloriam corporis ad quam per suam passionem peruenit.

Vnde patet responsio ad secundum.

Ad tertium dicendum, quod Christus ex hoc, quod fuit Deus

COMMENTARIVS.

Questionem huius articuli sub eisdem terminis tractaui supra citato loco: discursum autem D. Thomæ specialiter exposui tractando, an Christus meruerit gloriam animæ suæ. Vnde circa hunc textum animaduertendum tantummodo occurrit verbum D. Tho. notatione dignum in sol. ad 1. Cum enim docuisset (quod in eius schola frequense est, & fatis verisimile) liberum arbitrium creaturæ, licet in primo instanti suæ creationis possit liberè operari benè merendo: non tamen peccando: cum hoc, inquam, docuisset, addidit limitationem dicens, si tamen natura sit integra. Quod verbum nec Caietan. nec alij interpretes ponderarunt, & quamuis multum de illo cogitauerim, nihil inueni, quod sensum acmentem D. Tho. attingere videtur. Primum ergo, si natura integra contra lapsam (ut solet) distinguatur, non habet locum illa limitatio in Angelica natura, illa enim non potest non esse integra in primo instanti suæ creationis; quia nec est capax originalis peccati (ut per se constat) neque actualis pro illo instanti, secundum D. Tho. Nec etiam accommodari potest ad humanam naturam, primum quia etiam homo lapsus non potest in primo instanti suæ creationis peccare, cum naturaliter tunc non possit ratione uti. Quod si diuinitus illuminetur, non poterit etiam in eo instanti, quo à Deo illuminatur, peccare tum quia illuminatio illa esset à Deo, & non esset libera, vnde non posset esse talis, quæ ad peccandum induceret, tum etiam, quia non minus tale peccatum tribueretur auctori naturæ, quam peccatum commissum ab Angelo in primo instanti. Quod enim refert, quod natura sit lapsa, si in primo instanti operatur quasi naturaliter ducta, & gubernata ab auctore naturæ. Et hæc ratio in vnice probat de homine miraculose creato à Deo cum vsu rationis, in quocumq; statu creetur, siue in gratia, siue in natura integra, siue in puris naturalibus.

Dici fortasse posset D. Thomam sub primo instanti creationis comprehendisse primum instans, quo homo peruenit ad vsum rationis, in quo homo lapsus peccare potest, quia iam à se, & non tantum ab auctore naturæ moueri censetur. Sed est hoc verum sit (quod non est hoc loco examinandum) non satisfacet, quia eadem ratione dici posset, hominem natum, & educatum in natura integra potuisse peccare in primo instanti, quo peruenit ad vsum rationis. Quare dicere quis posset non fuisse D. Thomam vsum ea voce, natura integra, in illa vltima significatione, quæ à natura lapsa, vel pura separatur, sed dicere voluisse: liberum arbitrium non posse peccare in primo instanti, si natura sit integra, id est si habeat à suo auctore auxilium, & prouidentiam

cap. 40. ad med. 10. 3.

Creatura rationalis in instanti sua creationis, vsu rationis diuinitus accepto peccare non potest.

187. Locus sup. ar. 3 adductus, Art. præ.

Aug. hoc loco Psal. 64. tom 8.

Art. præ.

q. 7. art. 3. 10 & 12.

q. 19. art. 3.

Deus & homo, etiam in sua humanitate habuit aliquid præ cateris creaturis: vt scilicet statim à principio esset beatus.

D. Thomæ litera nulla indiget expositione, solum notatium cula Caietan. corrigenda est. Docet etiam gratiam viatoris semper esse intensiorem gratia comprehensoris, de qua re diximus supra, cū de prima sanctificatione Virginis ageremus, & in materia de charitate latius disputatur.

QVÆSTIO XXXV.

De natiuitate Christi, in octo articulos diuisa.

Consequenter post Christi conceptionem agendum est de eius natiuitate. Et primo, quantum ad ipsam natiuitatem. Secundo, quantum ad natiuitatis manifestationem.

Circa primum queruntur octo.

- Primo, vtum natiuitas sit natura vel persona.
- Secundo, vtum Christo sit attribuenda alia natiuitas præter æternam.
- Tertio, vtum secundum natiuitatem temporalem B. Virgo sit mater eius.
- Quarto, vtum debeat dici mater Dei.
- Quinto, vtum Christus, secundum duas filiationes sit filius Dei Patris, & Virginis matris.
- Sexto, de modo natiuitatis.
- Septimo, de loco.
- Octauo, de tempore natiuitatis.

Circa titulum huius quæstionis adnotare oportet, duplicem posse distingui hominis natiuitatem, aliam in vtero, de qua Matth. i. dicitur. Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est, aliam extra vterum, de qua ibidem capite 2. dicitur. Cum natus esset Iesus in B. abraham Iudæ. Inter quas magna differentia intercedere videtur. Quia natiuitas in vtero consistit in substantiali hominis generatione: at vero natiuitas extra vterum solum in quodam motu locali vitali modo effecto, quo mater à se filium separat, & quasi per se constituit. D. Thomas ergo in hac quæstione (vt rectè Caiet. aduertit) de vtriusque natiuitate disputat: in quinque prioribus articulis de illa præsertim, quæ sit extra vterum. Dices, iam Diuum Thomam egisse de conceptione, quæ nihil aliud esse videtur, quam natiuitas in vtero. Respondet Caiet. hæc duo inter se differre, nam cōceptio in hoc consistit, quod mater intra se capiat, quod generandum est, natiuitas verò est via ad naturam. Quæ differentia magis vocum etymologiam, quam rerum diuersitatem explicat: Propria ergo differentia est, quod conceptio complectitur totam illam actionem, qua corpus prolis formatur, & vsque ad instans generationis organizatur, ac disponitur: natiuitas verò in vtero propriè significat substantialiam actionem, qua animus vnitur corpori, vt generetur homo, quæ duo licet in Christo Domino simul duratione effecta sint: tamen secundum se diuersam rationem habent, & conceptio natiuitatem antecedit. Ideo D. Tho. conuenienti ordine, postquam de conceptione differuit, de natiuitate dicere aggreditur, & prius de natiuitate in vtero, quia alteram antecedit. Omnia verò disputat sub cōmuni voce natiuitatis, quia multa sunt vtriusque natiuitati communia, & seruata vtriusque ratione eis possunt accommodari.

Mat. 1. & 2.

Caietan.

Obiectio.

Responsio.

Vtrum natiuitas sit natura, vel persona.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod natiuitas natura conueniat magis quam persona. Dicit enim August. in lib. de fide ad Petrum. Natura æterna, aq. diuina non potest concipi, & nasci ex humana natura nisi secundum veritatem humanæ nature. Si igitur diuina natura conuenit concipi, & nasci ratione humanæ nature, multo magis conuenit humanæ nature.

2. Præterea, secundum Philosophum Metaph. no. lib. 5. Metaph. men nature à nascendo sumptum est. Sed determinationes sex. 5. 10. 3. sunt secundum similitudinis conuenientiam, ergo videtur, quod natiuitas magis pertineat ad naturam, quam ad personam.

3. Præterea, illud propriè nascitur: quod per natiuitatem incipit esse. Sed per natiuitatem Christi non incipit esse persona Christi, sed eius humana natura. Ergo videtur, quod natiuitas propriè pertineat ad naturam, non ad personam.

Sed contra est, quod Damas. dicit in 5. li. Natiuitas hypostasis est non nature.

Respondet dicendum, quod natiuitas potest attribui alii cui dupliciter, vno modo sicut subiecto: alio modo sicut termino. Sicut subiecto quidem attribuitur ei, quod nascitur, hoc autem propriè est hypostasis non natura. Cum enim nasci sit quoddam generari, sicut generatur aliquid ad hoc quod sit, ita nascitur aliquid ad hoc quod sit. Esse autem propriè est rei subsistentis: nam forma, que non subsistit, dicitur esse solum, quia ea aliquid est, persona autem, vel hypostasis significatur per modum subsistentis: natura autem significatur per modum forme, in qua aliquid subsistit. Et ideo natiuitas tanquam subiecto nascenti, propriè attribuitur persona, vel hypostasi, non nature. Sed sicut termino attribuitur natiuitas nature: terminus enim generationis, & cuiuslibet natiuitatis est forma: natura autem per modum forme significatur. Vnde natiuitas dicitur esse via in naturam, vt patet per Philosophum 2. Phys. terminatur enim natura in intentio ad formam, seu naturam speciei.

Ad primum ergo dicendum, quod propter identitatem, que in diuino est inter naturam, & hypostasim, quandoque natura ponitur pro persona, vel hypostasi. Et secundum hoc dicit Aug. naturam diuinam esse conceptam, & natam: quia scilicet persona filij est concepta, & nata, secundum humanam naturam.

Ad secundum dicendum, quod nullus motus, seu mutatio denominatur à subiecto, quod mouetur, sed à termino motus, à quo speciem habet. Et propter hoc natiuitas non denominatur à persona, que nascitur, sed à nature, ad quam natiuitas terminatur.

Ad tertium dicendum, quod natura propriè loquendo, non incipit esse, sed magis persona incipit esse in aliqua natura: quia (sicut dictum est) natura significatur, vt quo aliquid est: persona autem significatur, vt que habet esse subsistens.

1. 2. c. 6. paulo à princip. Li. 2. Phys. 1. 14. 10. 2.

Loco citato in argum.

In corp. art.

COMMENTARIVS

Quæstio hæc Philosophica potius est, quam Theologica, tum non solum ad Christi: sed etiam ad omnium hominum, imò ad rerum omnium generationem pertinet, meritò tamen à D. Tho. præmissa est, quoniam verus, ac proprius modus loquendi de Christi natiuitate ex illa plurimum pendet. Respondet ergo D. Tho. dupliciter natiuitatem alicui tribui, vt subiecto scilicet, vel termino. Priori modo dicit natiuitatem pertinere ad hypostasim, quia illa est, quæ & generatur, & nascitur, posteriori autem modo (inquit) natiuitatem tribui nature quia est veluti forma integra suppositi.

Sed